

Uilen Nieuwsbrief

2007

- Aantal broedparen van de Kerkuil plaatselijk gehalveerd!
- Nieuws uit de regio
- Ander nieuws
- Is er een verleden voor de Oehoe in Nederland?
- Oehoe genomineerd voor de rode lijst?

Aantal broedparen van de Kerkuil plaatselijk gehalveerd

Een aantal jaren achtereenvolgens was er in ons land sprake van een goede tot zeer goede veldmuizenstand. Daardoor ging het zeer goed met de kerkuil: in het topjaar 2005 naderde het aantal broedparen de 3000! In de nazomer van 2005 nam het aantal veldmuizen echter sterk af en het jaar daarop volgde een "zeer diep" daljaar. Ook voor de bosmuis was het een daljaar. Het gevolg was dat vele paren kerkuilen het broedseizoen voor gezien hielden. In 2006 aanzienlijk minder broedsels en kleine legfels. Daarbij had het weer een negatieve invloed op de broedende kerkuilen. De maand juli was zeer warm en augustus zeer nat: twee records! Door de hitte verlieten de jongen vroegtijdig de nestkast (temperatuur boven de 50 graden!) en door de regen was de prooiaanvoer niet optimaal. Deze natuurlijke omstandigheden veroorzaakten een tijdelijke daling in het aantal broedparen.

Broedseizoen 2006

Het aantal eerste broedsels bleef steken op 1990, dat zijn er 904 minder dan het voorgaande jaar (een afname van 32%). Vooral in de kleigebieden in Friesland, Flevoland en Betuwe-Oost kwam minder dan de helft van de populatie tot broeden! In de verschillende regio's vlogen gemiddeld 1,5 (Betuwe-Oost) tot 3,5 (Twente) jongen uit: een totaal gemiddelde van 2,9 jongen per broedpaar. Het aantal mislukte broedsels bedroeg 164. In totaal vlogen 5413 jongen uit (in 2005: 8785!).

Het aantal tweede legfels bleef steken op 33 met een gemiddelde van 2,8 jong (in 2005: 61 paren). Derde broedsels zijn niet vastgesteld.

Bijzonderheden uit de regio's

Andries Berghuis (regio Groningen) heeft het coördinatorschap overgedragen aan André Eijkenaar (Blijham). André is al lange tijd regiocoördinator in zuidoost Groningen en is de auteur van het boek "Ruim een kwart eeuw kerkuilenbescherming" in de provincie Groningen. Daarnaast fotografeert en filmt hij o.a. de kerkuil en steenuil. Andries blijft nog actief in eigen regio en ondersteunt André in de beginfase als coördinator. Samen proberen ze Groningen "gebiedsdekkend" te krijgen en zijn naarstig op zoek naar regiomedewerkers.

Jacques Ummels (regio Limburg) is na een lange periode ook gestopt als provinciaal coördinator. Een enorme achterstand in de verwerking van de broedgegevens is door Jacques geheel bijgewerkt in de database. Opvolger is Henk Beckers, die ook al jaren actief is in de vogelwereld. Andries en Jacques ontvingen een oorkonde, een cadeaubon en een bos bloemen als attentie voor het vele werk wat zij voor de kerkuilenwerkgroep hebben gedaan.

Het bestuur wenst André en Henk sterkte en plezier toe met hun nieuwe functie!

Rond Schiphol was een "veldmuizenexplosie" (uitzonderingen bevestigen de regel): liefst 6 nestkasten met kerkuilen, waarvan

één nestkast gedeeld werd met een bosuil. In de mergelgroeve in Zuid Limburg heeft een kerkuil gebroed in de nabijheid van een oehoe! In de braakballen werd o.a. een grote bosmuis (zeldzaam) gevonden. Het voorkomen van deze soort kon niet met life-traps worden vastgesteld. Braakballen pluizen is niet alleen leuk werk, maar ook zeer interessant om het menu van de (plaatselijke) kerkuil vast te stellen en om bijzondere soorten op te sporen. Zo vangt de kerkuil in Friesland in het merengebied nog steeds aantallen noordse woelmuizen, die met life-traps niet gemakkelijk te vangen zijn. In hartje Nijmegen heeft ook het afgelopen jaar weer een kerkuil gebroed (helaas mislukt).

Nieuwe oorkonde

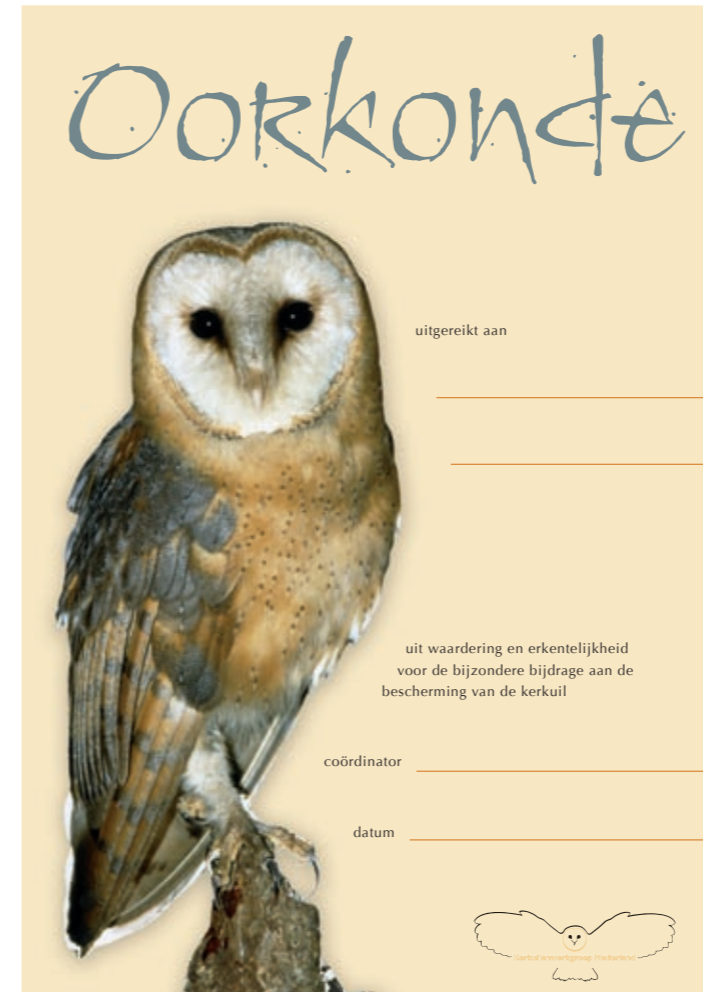
Er is een nieuwe oorkonde (één soort) ontwikkeld. Deze is bestemd voor:

- eigenaren van gebouwen, waar de kerkuil in totaal vijf jaar heeft gebroed.
- personen, die zich op een of andere manier bijzonder hebben ingezet voor de bescherming van de kerkuil.

Nieuwe website

In de loop van dit jaar zal de oude website (www.uilen.org) plaats maken voor een nieuwe: www.kerkuil.com De overgang zal geleidelijk verlopen en tijdig aangekondigd worden. In de nieuwe website staat de kerkuil centraal. Ook zal aandacht aan andere uilen worden geschonken en zal worden verwezen naar andere websites.

2006	1e broedsels	mislukt	aantal juv. 1e br.	gem. uitgevlogen	2e broedsels	uitgevlogen	gem. uitgevlogen	3e broedsels	uitgevlogen	2005	2005 t.o.v. 2006
Groningen	46	8	78	1,7	2	2	1,0			83	-45%
Friesland	298	18	904	3,0	4	12	3,0			502	-41%
Drenthe	258	13	851	3,3	9	33	3,7			352	-27%
West-Overijssel	176	54	349	2,0	3	3	1,0			257	-32%
Twente	100		347	3,5	1	4	4,0			119	-16%
Achterhoek-Noord	91	3	288	3,2						126	-28%
Achterhoek-Liemens	119	14	324	2,7						199	-40%
Veluwe	101	6	297	2,9	2	5	2,5			201	-50%
Betuwe-Oost	24	9	36	1,5						48	-50%
Flevoland / Zuid	28	2	74	2,6	2	3	1,5			64	-56%
Flevoland / Oost	11	1	35	3,2	1	2	2,0			28	-61%
Utrecht-Betuwe-West	38	3	92	2,4						54	-30%
Noord-Holland	72	4	214	3,0	3	12	4,0			99	-27%
Zuid-Holland	38	1	119	3,1						46	-17%
Zeeland	104		291	2,8	4	11	2,8			117	-11%
Noord-Brabant	254	20	719	2,8	2	5	2,5			321	-21%
Limburg	142	12	395	2,8						188	-24%
TOTAAL	1900	168	5413	2,8	33	92	2,8	0	0	2804	-32%

Landelijke uilendag op zaterdag 3 november

Dit jaar zal de derde landelijke uilendag worden gehouden in Meppel. Evenals voorgaande jaren wordt deze dag samen met Stone (Steenuilenoverleg Nederland) georganiseerd. Het belooft weer een interessante dag te worden met een veelheid aan onderwerpen. De toegang is gratis en men hoeft zich niet meer op te geven voor deze dag. Het programma zal op de websites van Stone en de KWN verschijnen. Koffie met cake en de techniek voor de gehele dag wordt ons aangeboden door de WOC.

World Owl Conference (WOC)

Van 31 oktober tot en met 4 november wordt in de Martini-Plaza in Groningen het vierde Wereld Uilen Congres gehouden (voertaal Engels). In 1987 werd in Canada het eerste congres gehouden. Zo ook in 1997, terwijl in het

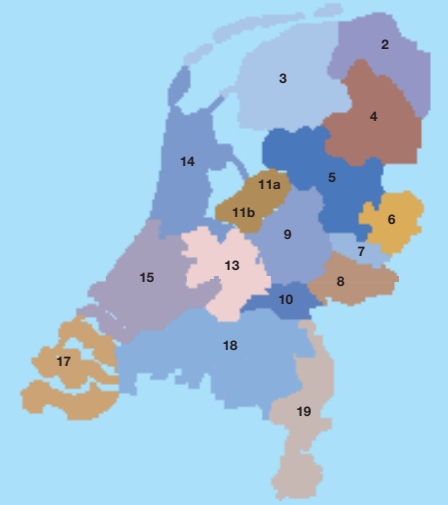
millenniumjaar de "uilenonderzoekers" te gast waren in Australië. Arnold v.d. Burg, Hein Bloem en Johan de Jong vormen het kernbestuur van dit congres, aangevuld met onderzoekers uit Engeland, Amerika, België en Canada. Hierbij hebben zij steun gekregen van Vogelbescherming Nederland, de Nederlandse Ornithologische Unie, SOVON, de Rijksuniversiteit Groningen en het ministerie van LNV. Op het congres, dat de titel draagt: "Owls, ambassadors for protection of nature in their changing landscapes", zullen onderzoekers van over de gehele wereld de resultaten van hun onderzoek presenteren. Zoals de titel al aangeeft, zal veel aandacht worden gegeven aan de bescherming van uilen in diverse regio's.

Op vrijdagmiddag en avond (3 november) zijn de vrijwilligers van Stone en de KWN welkom (gratis). De Duitse AG Eulen zal deze middag verzorgen (voertaal Duits) en in een andere zaal zullen Engelstalige voordrachten worden gehouden. Men dient zich wel op te geven bij het Groninger Congresbureau. Zie voor nadere informatie: www.worldowlconference.com

Het komende seizoen 2007

De muizenstand trekt weer iets aan. Hoe zal het weer zijn dit broedseizoen? We kunnen het niet voorspellen, maar laten we hopen dat er minder regen valt en dat de tropische temperaturen achterwege blijven. Veel wijsheid bij de controles en een goed broedseizoen gewenst.

Johan de Jong.

Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland

Voor de inventarisatie en bescherming van de kerkuil is Nederland verdeeld in 17 regio's. Deze vallen grotendeels samen met de provinciegrenzen. Uitzonderingen zijn Flevoland, Overijssel en Gelderland. Deze zijn opgesplitst in meerdere regio's. De Noordoostpolder wordt nog steeds bij de regio West-Overijssel gevoegd. In elke regio is een regionale coördinator actief. Zij zijn het aanspreekpunt voor kerkuilenbeschermingswerk in de regio. De Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland organiseert ieder jaar in de laatste week van januari een bijeenkomst voor alle regiocoördinatoren.

Voor vragen kan men zich wenden tot de regionale coördinatoren.

Coördinatoren.

2 Groningen	A. Eijkenaar 0597-561872
3 Friesland	A. van der Wal 0512-516309
4 Drenthe	F. Geene 0591-514433
5 West-Overijssel (incl.NOP)	G. Snaak 0523-263958
6 Twente	E. Compagne 0547-384192
7 Achterhoek Noord	A. Meenting 0545-292532
8 Achterhoek Liemens	I.C.M.M. Hendrix 0575-463908
9 Veluwe	H. van Diepen 0578-615114
10 Betuwe- Oost	J. Jacobs 024-3972574
11a Oostelijk Flevoland	L. Zanenburg / H. Docter 0321-314282
11b Zuidelijk Flevoland	A.M. Liosi 06-53248451
13 Utrecht & Betuwe-West	P.A.H. Hendrix 030-6372054
14 Noord Holland	R. Dokter 0229-219207
15 Zuid Holland	M. Kuipers 015-2565302
17 Zeeland	M. Buise 0114-370244
18 Noord-Brabant	G. van de Kaa 013-5215364
19 Limburg	H. Beckers 047-5533003

Voorzitter Stichting KWN
J. de Jong 0512-303174
jongrans@hetnet.nl
Secretaris Stichting KWN
W. Hendrix 0575-463908
Snethlageweg 16, 7255 CE Hengelo (Gld).

Foto: André Eijkenaer

GRONINGEN: Broedseizoen Groningen

Het jaar 2006 gaf een dramatisch laag aantal broedgevallen te zien. De oorzaak was niet louter alleen het geringe aantal veldmuizen. Ook binnen de werkgroep vonden er veel veranderingen plaats. Zo is een aantal leden gestopt, met name in de kerngebieden Westerwolde en het Zuidelijk westerkwartier. Andries Berghuis heeft het voorzitterschap overgedragen aan mij, André Eijkenaer. Ik moet hier nog even ingroeien en hoop er binnenkort invulling aan te geven. Er staan gelukkig wel veel nieuwe leden te trappelen van ongeduld maar deze konden in 2006 nog niet ingezet worden. Het is belangrijk ze goed te begeleiden in 2007 zodat ze in de toekomst van veel waarde kunnen zijn.

Het totaal aantal broedgevallen kwam op 47! De regio Westerwolde heb ik dit jaar er zelf bij genomen waardoor het aantal te bezoeken nestkasten 50 werd. Eigenlijk was ik dus niet rouwig om het feit dat het bezoek net in een zogenaamd daljaar plaatsvond. Geen tweede broedgevallen en op de klei maar 1 broedgeval. De zandgronden lieten een normaal beeld zien waardoor ik toch nog eindigde met 24 broedgevallen, meer dan de helft van het totaal dus!

In maart begon een serie van uiteindelijk 5 braakbalpluisavonden. De opkomst en het enthousiasme waren groot. Ook hier is het belangrijk om dit werk in leven te houden. Ik was zoveel tijd kwijt met de controle dat het fotograferen er bijna bij inschoot. Bij een broedgeval in Westerlee had ik me echter toch voorgenomen de uitvliegende jongen in het raamkozijn te fotograferen.

Die avond werd ik verrast door het feit dat de 4 jongen al veel zelfstandiger bleken dan dat ik had berekend. In plaats van in de schuur rondvliegen en in het raamkozijn zitten vlogen ze direct naar buiten waardoor het allemaal buiten mijn blikveld om gebeurde. Balen natuurlijk! Toen kreeg ik ineens een ingeving en imiteerde het bedelgeluid van de jongen. De reactie was boven verwachting. In een mum van tijd had ik alle jongen weer binnen en kon toch nog wat plaatjes schieten.

André Eijkenaer.

Foto: André Eijkenaer

UILEN NIEUWSBRIEF 2007

DRENTHE: Veel aandacht voor veiligheid en plezier in het Drentse kerkuil beschermingswerk

In 2006 waren er in Drenthe veel minder broedparen dan 2005. Zoals u hebt kunnen zien in de tabel is dit ook de landelijke trend. Ook is het broeden van de kerkuil in Drenthe wat later op gang gekomen. Om de paar jaar hebben we bij de kerkuil te maken met een terugval in het aantal broedparen. Gezien de grootte van de populatie in Drenthe, maar ook op veel andere plaatsen in Nederland, zal dit naar verwachting maar een beperkt of geen effect hebben op de resultaten voor de toekomst. Met andere woorden het broedseizoen 2007 verwachten we grotendeels herstel van de resultaten. Wellicht wordt in 2007 het aantal broedparen van 2005 al weer dicht genaderd.

Veiligheid

In Drenthe besteden we bij iedere vergadering van de vrijwilligers even aandacht aan veiligheid. Dit omdat het werken met een ladder in principe risicovol is en de veiligheid en de gezondheid van de mensen nummer 1 staat. Een voorval in een van onze regio's illustreert hoe belangrijk een veiligheidsgordel kan zijn. Een van onze mensen gaat de trap op naar de kast. Eerst zet hij zich vast met zijn veiligheidsgordel. Vervolgens maakt hij de voorkant van de kast los. Hij pakt de voorkant eraf en plotseling schiet er een steenmarter langs zijn neus over de kast. Hij schrikt zich wezenloos. Goed dat hij een veiligheidsgordel om had! Dit geeft een extra veiligheidsbescherming

zodat je niet van de schrik naar beneden kunt vallen. Al is het bijvoorbeeld maar één keer dat de veiligheidsgordel zijn functie zal waarmaken, in al de jaren dat je aan het kerkuilen beschermingswerk doet, dan heeft het dragen van de gordel zijn waarde zonder meer opgeleverd.

Plezier

Het bovenstaande voorval met de steenmarter is natuurlijk niet echt een plezierige ervaring. Hier staan echter veel plezierige en leuke ervaringen binnen onze groep in Drenthe tegenover. Graag wil ik mijn ervaring van enkele weken geleden hier ook naar voren brengen. Het betreft hier een ervaring na het schoonmaken van een kerkuilenkast. Dit is soms best een flinke klus. Hier was dat ook het geval. Maar na het schoonmaken werd ik getraakteerd op een heerlijke kop erwtensoep. Tijdens een gesprek over kerkuilen is dit dan wel even genieten.

Zoals de meeste van jullie weten is het schoonmaken van een bewoonde kerkuilenkast met een zekere regelmaat noodzakelijk. Doe je dat niet dan loop je een zeer grote kans dat de jonge kerkuilen als ze aan het kruipen gaan per ongeluk door het gat naar buiten vallen. Dat de overlevingskans dan minimaal is, zal duidelijk zijn.

Bij deze wil ik alle mensen in Drenthe die een kast in huis of in de schuur hebben, bedanken voor hun gastvrijheid voor de kerkuil. Natuurlijk wil ik ook de vrijwilligers bedanken voor hun inzet van het afgelopen jaar. Want zonder hun hulp heeft de kerkuil minimale kansen in Nederland.

Frans Geene.

Foto: Ger Snaak

OVERIJSEL: Veldspitsmuis "David" tegen rosse woel "Goliath"

Wie met kerkuilen bezig is, komt in aanraking met braakballen. Sinds 1993 zijn er door de kerkuilwerkgroepen in Overijssel, Drenthe en het graafschap Bentheim ruim 82.000 schedeltjes van prooidieren verzameld. Een van die prooidieren is de zeldzame veldspitsmuis. Als je het bewijs wilt leveren dat je zo'n beestje ergens hebt gevonden of gevangen, zul je het schedelmateriaal moeten bewaren of bij een vangst bijvoorbeeld een foto moeten gaan maken. Zo ook in de omgeving van Nordhorn (Graafschap Bentheim). Na vijf dagen elke dag ongeveer 150 kilometers te hebben gereden zat het beestje eindelijk in een lifetrap. Helaas.....de camera vergeten! Geen probleem, dan nog maar een retourtje Nordhorn-Hardenberg. Een even daarna gevangen rosse woelmuis werd ook maar meegenomen voor een shotje. Thuis aangekomen werden de nodige maatregelen getroffen voor een kunstmatig habitatje om een 'prachtfoto' te schieten.

De rosse woelmuis en de veldspitsmuis waren inmiddels uit het kleine kamertje van de lifetrap bevrijd en samen ondergebracht in een teitje waarin wat stro was gelegd. Intussen werd alles in gereedheid gebracht voor een aantal schitterende opnamen! En toen..... schrik! De veldspitsmuis had de veel grotere rosse woelmuis ontdekt, besprong het dier en begon als een gek in de oorschelp te bijten.

Met grote ogen heb ik alles aanschouwd: de felheid van de veldspitsmuis, het passieve gedrag van de rosse woelmuis, alsof het dier was verdoofd. En maar knabbelen..... Toen de veldspitsmuis zich even later vast

beet in de hals van de rosse woelmuis, werd de schade zichtbaar: een rode vlek waar nog even daarvoor een oorschelp zat. Nee, geen enkel verzet van de rosse woelmuis, verdoofd en voor zich uit starend heeft het dier de hele operatie ondergaan. Het werd tijd om in te grijpen: een desinfecterend middel. Even later sierde een gele vlek de plek waar een oorschelp had gezeten. En daarna: de vrijheid tegemoet. Pijlsnel verdween het diertje onder een klimop.....

Ger Snaak.

ACHTERHOEK NOORD: Kerkuil verkast

In de voorzomer van 2005 werden we gettendeerd op een boer in de omgeving Almen-Harfzen (Achterhoek noord), die een torenvalkast en een steenuilkast had hangen. Niemand controleerde deze kasten, want ze stonden niet in ons register. Bij onderzoek bleek dat we de boer in kwestie, Hans Brummelman, goed kenden. De kasten stamden uit de tijd van ons WCL-project uit 2000. Er is toen wel het een en ander misgegaan met de registratie!

Bij controle bleken beide kasten bewoond en zowel torenvalk als steenuil waren succesvol in hun broeden. Tijdens ons derde bezoek wees de zoon van de boer ons er op, dat er ook een uil huisde in de holle boom in hun houtwal. We gingen kijken en troffen een hele bult braakballen aan van een kerkuil. Met geen mogelijkheid konden we ergens in de holte iets ontdekken, dus we lieten het daar bij. Van Brummelman mochten we wel onder zijn kapschuur een kerkuilkast ophangen, hoewel hij niet geloofde dat die kast succes zou hebben.

In de herfst van 2005, op die memorabele 25e november, zouden we de kast plaatsen. Het sneeuwde wel wat, maar we hielden het op een buitje, dus gingen op pad. Bij het ophangen vonden we al meteen wat rui-veren van een kerkuil, dus ... de uilen vertoefden ook wel af en toe in de schuur. Hans Brummelman was blij verrast: dat had hij niet gedacht!

Na een uurtje koffie drinken en bijpraten, bleken we bijna ingesneeuwd te zijn, maar we besloten toch om via een ander afleveradres, naar huis te rijden. Peter, de grootste van ons drieën, moest af en toe de auto uit om afgebroken takken van de weg te ruimen, terwijl Gerrie en ik lekker in de warme auto bleven. We kwamen uiteindelijk veilig thuis.

UILEN NIEUWSBRIEF 2007

Foto: Eddie Oosthof

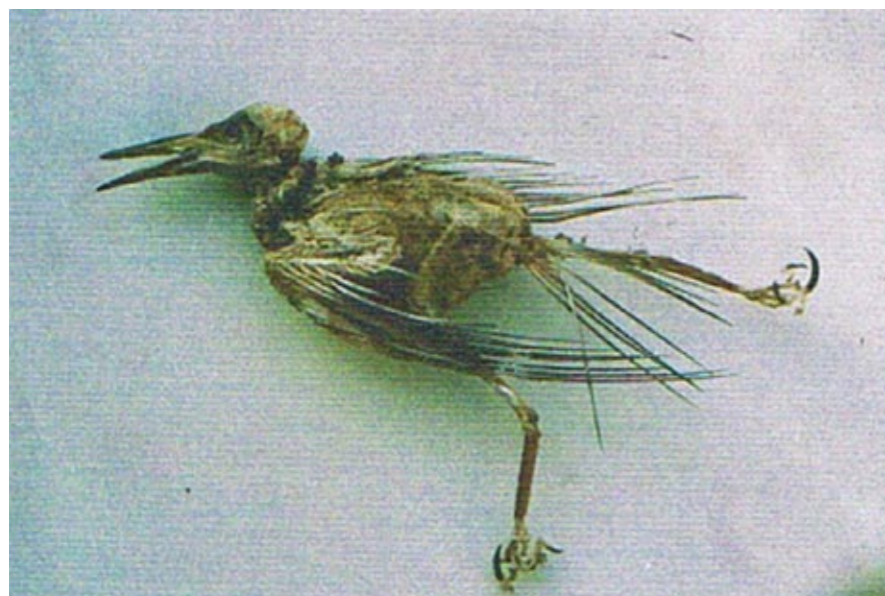
In het voorjaar van 2006 bleek dat de kerkuilen de kast hadden verkozen boven de holle boom. Er werd gebroed en met succes! De steenuil was echter verhuisd, nadat de kerkuil zijn boomwoning had verlaten. We konden dus geen steenuiltjes ringen en moeten op zoek naar zijn nieuwe verblijf... misschien in de holle boom in de houtwal?

Eddie Oosthof, Anton Meenink.

ACHTERHOEK LIEMENS: Een oeverloperskelet in een kerkuilenkast

Zoals wij al vele jaren doen, zijn we begin juni begonnen met het controleren van zo'n 70 broedkasten voor kerkuilen. Deze onderzoeken vinden plaats om te kijken of deze al dan niet bezet zijn. Zo kwamen we bijna aan het eind van onze zoektocht bij een

Foto: Achterhoek Liemens

boerderij tussen Halle en Zelhem aan. Na eerst het invlieggat te hebben afgesloten werd de ladder tegen de kast gezet. Boven gekomen werd zoals gewoonlijk de controleklep iets opgetild. Met behulp van een zaklamp werd door de spleet het binnenste van de kast bekeken.

Geen kerkuil te zien en ook geen eieren of jongen. Wel lagen er wat braakballen in. Nadat de controleklep geheel was verwijderd, bleek dat er behalve braakballen ook nog een skelet in te liggen. Het skelet was geheel uitgedroogd, maar volledig intact. Bij nader onderzoek bleek dat het ging om een compleet geraamte van een oeverloper.

Het is wel bekend dat de kerkuil bij voedsel-schaarste wel eens een klein vogeltje pakt en meeneemt naar de kast. Maar dat een grote vogel als een oeverloper het slachtoffer wordt van een kerkuil lijkt toch niet waarschijnlijk. Een meer voor de hand liggende verklaring kan zijn dat een steenmarter de prooi heeft gepakt en meegenomen naar de kast. Het dichtsbijzijnde natuurgebied met plassen "De Halse vloed" ligt op 700 meter afstand van de kast. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor deze of een andere verklaring. Mocht het toch een steenmarter geweest zijn, dan was de honger niet erg groot of de smaak niet aantrekkelijk genoeg. Het is elke jaar weer een verrassing wat je tegen komt in zo'n broedkast van de kerkuil. Zo is al een stuk van een egel, een konijnkop, een halve krielhaan en ook vrij regelmatig een of meer kikkers gevonden.

Jaap Wynia, Johan Jansen.

VELUWE: De verkeerde tijd

Het is sinds enige jaren dat Gert Jan en ik ons bezig houden met de zorg voor de zo mooie en geheimzinnige kerkuil. Deze taak brengt ons op vaak bijzondere plekken. Leuke kapschuren in het buitengebied, de zolder van een kasteel en zo ook op heilige en vooral bij de kerkuil passende locaties: kerktorens.

Er is een kerk bij, waar we zeer hoog in moeten klimmen. Dit is altijd weer een adrenaline opwekkend avontuur. Als we hoog bovenin eindelijk bij de kast zijn aangekomen, gaan we levensgevaarlijk in spreidzit op een hanenbalk zitten, teneinde de kerkuilenkast te kunnen bereiken. Gert Jan zit altijd voorop en ik achter hem. We weten dat de, een aantal meters lager hangende klok, op elk moment kan gaan slaan en dat is een heftig gebeuren. We houden altijd de tijd in de gaten, weten wanneer het komt, maar kennelijk geboeid door wat we in de kast aantreffen, overvalt het gebeier ons telkens weer. Ik grijp Gert Jan dan steevast in de flanken, omdat hij bezig is en ik als de dood ben dat hij van schrik naar beneden kukelt. Ook als we de kast na een broedgeval moeten schoonmaken, houd ik hem goed vast uit angst dat hij in zwijm zal vallen van de indringende ammoniakdampen die vrijkomen bij het verwijderen van de nesttroep. Toch voelen we ons altijd heel erg trots en geïntrigeerd op deze plek.

We vonden dat de kerk in ons dorp ook een kerkuilenkast verdiende en traden in contact met de koster. Deze vrolijke man zag dat onmiddellijk zitten en ging met ons de toren van de Hervormde kerk in. Een middeleeuwse trap met zeer ongelijke treden bracht ons bij een plek waar de kast zou kunnen hangen. Het was er uiterst nauw, maar met een ladder strak naast de klok konden we bij een van de galmgaten. We maakten een plan en een week later hadden we het zover. We besloten direct na tien uur naar boven te gaan om het slaan van de klok, op nog geen halve meter naast ons, te mijden. Het was een heel geworstel om de kast op de plek te krijgen en een juist gat in het gaas van het galmgat te maken. Net toen de kast een beetje op zijn plek zat, draaide Gert Jan zich er omheen en knalde met zijn kalende schedel keihard tegen de klok, die van schrik onmiddellijk een keer sloeg. Ik heb vanwege zijn reactie hierop in het huis des Heeren, onmiddellijk om vergeving gevraagd.....

Het duurde echter heel lang eer we de invliegopening met "sluis" op de goede plek

hadden en moesten bovendien een passend stuk hout maken om de kast enigszins waterpas te plaatsen. We waren zeer in de klus verdiept en vergaten de tijd.....

Om elf uur besloot de, uit de 17e eeuw afkomstige en één van Neêrlands zwaarste klokken, de tijd aan te geven. We hingen samen op de ladder, de kast ondersteunend en met een geschokt zenuwstelsel, de in het beenmerg doordringende slagen te overleven. Met het zweet op het voorhoofd telde ik tot elf en net toen ik dacht: "Godzijdank", sloeg Gert Jan met een vuist, die hij net kon vrijmaken in het ritme nog een keer rancuneus op de klok, die toen dus prompt 12 sloeg.....

Ik viel bijna van de ladder van het lachen. In gedachte zag ik alle huisvrouwen in het Veluwe dorp in de stress vliegen... "O jee, al zo loate, de eerpels.... Mien Hemel.....weer niet op de tied elet"... Toen we een half uur later de kerk verlieten stelde ik mij voor dat de pannen op het vuur hadden staan dansen, de ramen strak beslagen waren en moeders met het hoofd in de handen aan de gedekte tafel bij de dampende pannen hardop dacht:

Foto: Peter Heins

"Waar blijft ze noe?.....". En zo moest het hele dorp wel wat over hebben voor onze kerkuil.

Astrid de Groot.

Ontembare natuur

Al jaren ben ik als vrijwilliger betrokken bij het plaatsen en controleren van nestkasten voor uilen. Meestal plaatsen we als werkgroep kasten voor kerkuilen, maar soms ook voor een steenuiltje of een bosuil. Je krijgt

Foto: Roel Pannekoeke

dan een verzoek van een boer om zo'n kast op te hangen. Maar steeds vaker is het een 'nieuwe plattelander' een stadsbewoner die een oude boerderij heeft omgetoverd tot een boerderette en die een uil wel interessant vindt.

Dat leidt soms tot wonderlijke ervaringen. Zo was er een paar jaar geleden een businessman, een echte 'captain of industry', die buiten was gaan wonen. Via de overkoepelende organisatie was hij aan ons adres gekomen en op een zaterdagavond belde hij mijn uilenkompaan op: of we de volgende ochtend om 10.00 uur maar langs wilden komen. Dat moest per sé, want hij moest nog diezelfde avond voor een aantal weken naar Amerika. Soms is mijn kompaan iets té enthousiast: ze stemde toe onder het motto dat je iemand die zó graag wil, toch moeilijk kon teleurstellen.

Daar zaten we dan, die zondagmorgen. Enthousiast was de man wel, maar ook was hij ietwat teleurgesteld dat we niet onmiddellijk overgingen tot het ophangen van een kast. Bovendien ging zijn voorkeur uit naar een kerkuil. Dat die plek niet veel kansen bood aan kerkuilen, omdat er al jarenlang een paartje bij hem in de omgeving broedde, vond hij maar niets. Het was een persoon die gewend was om alles naar zijn hand te zetten. Tegenspraak was iets wat hij niet kende. Vol onbegrip was hij: konden wij er

niet voor zorgen dat er die uil van verderop in zijn kast zou gaan broeden?

Uiteindelijk stemde hij toe om een steenuilenkast te plaatsen. Maar dan wél zo dat hij er vanuit zijn slaapkamerraam op kon kijken. Goed. Een paar weken later met gevaar voor eigen leven op slaapkamerniveau een kast geplaatst. Omdat hij dat zo graag wilde, maar ook omdat juist dit soort mensen soms heel genereus kan zijn. Juist onder de emotie van een broedsucces kan er zomaar een nieuwe donateur van de werkgroep uit rollen.

Vorig jaar belde hij (weer op een zondagmorgen) op: de kast was bezet maar wel met de verkeerde soort: een stel kauwen was er in gaan wonen. En: 'of ik die rommel er maar zo gauw mogelijk uit wilde halen!' Dat ik dat niet wilde en dat zoiets, wettelijk gezien, niet eens mag, daarvan was hij niet onder de indruk. Bij 'vrienden' van hem was dat immers wel gebeurd! Waarom wij dan niet? Onlangs nog even, zonder op te vallen, naar zijn kast gekeken. De kauwtjes vlogen, voorzien van takjes, in en uit. Ik denk niet dat hier nog een nieuwe donateur van komt.

Gert Jan Blankena.

BETUWE - OOST: Broedseizoen

Het bijzondere broedgeval in de binnenstad van Nijmegen bleek mislukt, er werden 3 koude eieren aangetroffen. Inspectie van de eeuwenoude tamme kastanje, waar in 2005 nog 4 jongen groot kwamen, leverde nu alleen verse braakballen op. De foto uit 2005 is gemaakt door Peter Bloemhard en laat twee vliegvlugge jongen zien. Het eerste broedgeval voor 2007 is al weer binnen. Sneller dan verwacht bleken er op 5 maart, drie eieren te liggen in de kast van het voormalige NH-kerkje van Ooy. Het een en ander is te volgen via de webcam op de nieuwe site van de werkgroep www.kerkuilen.nu. Paul Spierings, de bewoner van het kerkje, is de maker van de site waarvoor we hem bijzonder dankbaar zijn. Op de site ook een kidspagina, gedacht wordt om die pagina in samenwerking met een klas (groep 6 of 7) te vullen. Verder staan op de site leuke terugmeldingen van onze uilen, zo blijkt onze oudste uil een Groesbeker te zijn en ook het afstandsrecord staat op naam van een Groesbeekse uil.

Jan Jacobs.

Foto: Peter Bloemhard

FLEVOLAND: Nestkatten in Flevoland

In Oostelijk Flevoland worden de kerkuilenkasten ieder jaar gecontroleerd door Hans Docter en Lykele Zwanenburg. Het gebied is in twee rayons verdeeld. Bij deze controles komen soms merkwaardige feiten aan het licht. Zo ook in het afgelopen broedseizoen, toen we bij akkerbouwer Nico Stuyt de kerkuilenkast kwamen controleren. De kast is op de zoldering van een open veldschuur geplaatst. Bij de kast aangekomen en de hand door het vlieg gat gestoken, merkte ik dat er iets anders in de kast aanwezig was dan kerkuilen. Het voelde wollig en harig aan, en mijn eerste gedachte gingen uit naar een boom of steenmarter. Voor de zekerheid heb ik de hand teruggetrokken, want je weet het nooit. Daarna heb ik de deksel voorzichtig omhoog gedaan en zie daar twee jonge poesjes geboren in de kast. De beestjes waren zo'n vier weken oud. Ik heb al zo'n dertig jaar kasten gecontroleerd, maar dit heb ik nog nooit meegemaakt.

Soms broeden kerkuilen nog laat in de herfst. Bij de familie Langebeek is het schijnbaar een goed muizenbiotoop. In juni

werd het eerste broedgeval met drie jongen waargenomen. In november belde de heer Langebeek mij op met de mededeling dat hij het blazen en sissen van kerkuilen had gehoord. En jawel op 16 november zaten er twee goed doorvoede jongen in de kast. In de kast lagen nog vele muizen die als voorraad dienden. Bij de familie Langebeek is in 2004 een kast geplaatst. Direct in het eerste jaar waren er twee broedgevallen en het jaar daarop één broedgeval. Dus in 3 jaar tijd zijn er 5 broedgevallen waargenomen. In totaal zijn dit 21 jongen met een gemiddelde van 4,2 jongen over de gehele periode. De familie Langebeek heeft in 2006 een oorkonde ontvangen van de Kerkuilenwerkgroep Oostelijk Flevoland. Het is en blijft altijd weer een verrassing wanneer je een kast bezoekt en wat je er in tegenkomt!

Namens de Kerkuilenwerkgroep Oostelijk Flevoland, Lykele Zwanenburg.

De Kerkuilenwerkgroep Oostelijk Flevoland is al jaren actief in deze regio. Om mensen toch wat meer te informeren over de werkzaamheden van de vrijwilligers is een website gemaakt. Op de website staat

ook meer informatie over de achtergrond van het ontstaan van Flevoland. Een stukje historie geeft inzicht in de eerste aanzet tot bescherming van deze bijzondere vogelsoort die je in het open polderlandschap niet zo zou verwachten. Dankzij de inzet en de gastvrijheid van de agrarische ondernemers kunnen de Kerkuilen toch tot broeden komen. Jaarlijks controleert de werkgroep een aantal kasten en wanneer mogelijk worden de uilen geringd. De werkgroep wordt al jaren gesteund door Kees Breek die met liefde en aandacht de Kerkuilen opmeest en een ring om de poot doet. Soms zijn de omstandigheden niet altijd gunstig om te ringen. Dan worden alleen de aantallen genoteerd. Op de site staat een kaartje van de locaties waar de Kerkuil heeft gebroed. Opvallend hierin is dat het accent vooral ligt in de regio's met meer landschappelijke beplanting. De akkers met weinig begroeiing langs het Ketelmeer zijn minder in trek. De werkgroep hoopt dat geïnteresseerden met veel plezier de site zullen lezen. Volg de link naar <http://home.quicknet.nl/qn/prive/fam.zwanenburg>.

Marlies Zwanenburg.

Havik slaat holenduif in een kerkuilenkast

In januari 2006 zijn wij gestart met een kerkuilwebcamproject. We hebben twee webcams in een kast en één aan de buitengevel naast het invlieggat van de kast geplaatst. We wilden het gedrag van de kerkuilen tijdens het broeden onderzoeken. De kerkuilen kwamen in de loop van april de kast inspecteren en ook zagen we ze baltsen en paren. Dit gebeurde elke dag, zeker drie weken lang. Toch besloten zij dit jaar niet te gaan broeden, waarschijnlijk door het gebrek aan voedsel.

Nog voordat de kerkuilen naar de kast kwamen kijken, werd deze door spreeuwen en vooral holenduiven bezocht.

Een holenduivenpaar had de kast al als broedkast gekozen en was begonnen met paren.

Het vrouwtje stond kennelijk op het punt om met leggen te beginnen. In elk geval bleef het vrouwtje lang op één plek in de kast, plat zittend in een hoek. Het mannetje kwam de kast in met takjes, ze paarden en voordat hij weer wegvloog zat hij in het vlieg gat naar buiten te kijken. Al met al veel beweging van duiven bij de kast. En dat

moet de aandacht van een havik hebben getrokken. Op 30 maart 2006 zag ik van achter mijn PC hoe een havik de webcamkast in kwam. De holenduif zat verstijft van angst in een hoek van de kast. En toen gebeurde het heel snel. De havik greep de holenduif. Hij probeerde zijn prooi uit de kast te slepen, maar doordat hij zo groot was als het vlieg gat, kon hij niet met de duif in zijn klauwen uit de kast vliegen. Daarom besloot hij de duif ter plekke op te peuzelen. Hij begon de duif net onder het invlieggat te "plukken", maar kort daarna sprong hij over het tussenschotje naar het andere kasteel en sleepte de dode duif mee. En daar zette de havik zijn maaltijd voort. Toen hij klaar was met vreten verliet de havik de kerkuilenkast. Hij had (zo bleek later) alleen de voedzame borst van de duif opgegeten. Toen ik later die dag de dode duif uit de kast ging halen moest ik ook de kast ontdoen van een enorme hoeveelheid veren die verspreid in de kast lagen.

Allan Liosi.

Foto's: Allan Liosi

UTRECHT: Verpakte uilen

Een merkwaardig initiatief nam boer Cock Kromwijk in IJsselstein. Hij vindt natuur op zijn erf een leuke aanvulling van zijn bedrijf. Hij weet elk winterkoninkje en vliegenvangertje rond de stallen te vinden en koestert zijn zwaluwen. Maar hij wilde ook iets voor uilen doen. Hij hoorde er 's avonds wel eens een en had iets opgevangen over nestkasten. Maar hoe dat dan precies werkte..... In het boerenbedrijf is weinig tijd voor franje en dus ook niet om tot op de bodem uit te zoeken hoe je een uilenkast bouwt. Maar het vernuft zegeviert, en boerenlimheid valt niet te onderschatten, dus hing Kromwijk twee jaar terug vier stevige kartonnen dozen met gaten op verschillende plekken in zijn schuur! Dat werkte niet meteen, maar dit jaar bereikte werkgroep kerkuilen via via de melding dat er 'iets' inzat. Omdat Kromwijk niet zo goed wist wat er nu verder mee moet en omdat ik probeer een soort stamboek van de Utrechtse Kerkuilpopulatie bij te houden, ben ik gaan kijken. Bij binnenkomst zag ik het direct. De kenmerkende witte poepstrepen, braakballen en zelfs enkele veertjes. Toen we een ladder neerzetten bij de tweede doos om te kijken of er ook gebroed werd, wakte er een kerkuil weg. Dat was genoeg bewijs en we hebben de doos verder met rust gelaten om later terug te komen met een bevoegde ringer voor nader onderzoek.

Nieuws uit de regio

Foto: Marc van Leeuwen

Een week later was het zover. Met alle toegestane middelen bij de hand plaatsten we een net voor het gat in de doos. En vrijwel direct floepte er ook een uil in. Verwarring bij aanwezige experts en bij ondergetekende die de diagnose '100% zeker Kerkuil' had gesteld. Er hing namelijk een Bosuil in het net. Onverwacht, maar niet onwelkom. Het beest werd gewogen, geringd en gefotografeerd en ik kreeg bij het loslaten van de bosuil nog een stevige haal als afscheid. In de doos bevonden zich verder een onvruchtbaar ei en een jong dat te klein was voor een ring. De doos werd nog wel verstevigd want het karton was al wat aan het doorzakken. Daar zal na het broedseizoen een houten

kast voor terugkomen, maar nu nog niet om verstoring te voorkomen.

Wij bleven achter met het gevoel iets gemist te hebben. Die veertjes van de kerkuil. Zou de bosuil de kerkuil hebben opgevreten? Niet ongebruikelijk. Voor de zekerheid ook nog maar even de andere 'nestdozen' nakijken... en daar zaten inderdaad de gezochte kerkuilen in. Het afvliegende kerkuilvrouwtje belandde keurig in het net en bleek ook al geringd te zijn door onze eigen ringgroep. Het was een jong uit Wilnis (afstand 16 km binnen Utrecht, 2005) met drie eieren. Daarmee kan je spreken van een dubbelklapper. Des te merkwaardiger om-

Foto: Marc van Leeuwen

dat de Bosuil beschouwd wordt als vijand van de Kerkuil. Hier zaten ze, weliswaar in twee aparte delen van de schuur, als goede burens naast elkaar op hetzelfde erf! van de kerkuiljongen zijn er later nog twee geringd, de derde was op dat moment nog te jong voor een ring. Er zijn later geen resten gevonden dus alle drie de jongen van de doosbewoners zijn uitgevlogen. Het bosuiljong was verdwenen. Waarschijnlijk is dat broedsel toch nog mislukt.

Marc van Leeuwen.

Noord Holland: De bos / kerkuil

In 1994 plaatste de kerkuilenwerkgroep uit regio 9 (Noord Holland), haar 3e nestkast en wel op een bijzondere plek, n.l. op 12 meter hoogte in een bollenschuur in Bakum en in een soort loopren (om eventuele jonge vogels wat vliegruimte te geven). In 1996 werd er voor het eerst gebroed, 7 jongen waarvan er jammer genoeg maar 2 uitvlogen. De winter daarop was koud en zo wel erg dat de uilen met de door de nestkasthouder gevangen muizen werden bijgevoerd. Dit bleef echter niet onopgemerkt. Twee bosuilen, kwamen op de smakelijke muizen af en zij verjoegen de kerkuilen. De bosuilen zijn daarna gevangen en in fietstassen ver weggebracht.

En de kerkuilen, zij kwamen terug en er werd daarna elk jaar in deze kast gebroed! Maar toen kwam de winter 2005 / 2006. Het dak van de bollenschuur moest worden vernieuwd en daardoor waren de kerkuilen tijdelijk niet welkom. De invliegpijp werd afgesloten, er werd hard en efficiënt aan het dak gewerkt en binnen no-time waren de kerkuilen weer welkom. Dat was februari, maar de infrarood camera - waardoor er in de kast gekeken kon worden - had de geest gegeven en de man die de camera kon repareren was aan het overwinteren in Spanje. Men wilde de eventuele activiteiten in de kast niet verstoren, dus werd er hoegenaamd niet in de kast gekeken...

In april bleken er 3 jonge bosuilen in de kast te zitten!

Besloten werd om op 6 mei deze vogels te ringen. Op de ringavond ging de nestkasthouder de ladder op om de vogels uit de kast te halen. Hij bleef lang weg. De achtergebleven waren al bang dat hij klem zat in het hok, maar nee hoor hij kwam voorzichtig met de weekendtas naar beneden. Maar toch had hij een vreemde uitdrukking op zijn gezicht. Zou er iets gebeurd zijn daarboven?

Jonge Bosuil

Foto: Fred Aarsen

Hij zei niets, maar maakte voorzichtig de tas open. En wat zat er in die tas?: 1 bosuiljong en een volwassen kerkuil (een mooie donkere.)

Het Bosuiljong zag er prachtig uit, lekker stevig, 319 gram en met grote klauwen I 77 mm en II 60 mm. Het jong werd geringd. Bij de kerkuil was dat niet nodig, want die droeg al een ring (5.382.569). Het bleek een door ons geringde uil te zijn. Dat was het

jaar daarvoor gebeurd aan de Hondsbosseweg in Heemskerk.

Omdat men bang was dat de kerkuil door de bosuilouders zou worden opgegeten wanneer ze hun jong kwamen voeren, is de kerkuil netjes in een doos gestopt en heeft men hem laten vliegen toen het donker was.

Henk Eenhoorn.

Foto: Frans Bruinsma

Verkeersslachtoffer

Op 22 februari 2006 wordt een dode kerkuil (verkeersslachtoffer) gevonden in de buurt van het pondje Westeinde aan de N-9. In de buurt staat een boerderij waar soms een kerkuil is gezien. Deze kerkuil was niet geringd. 26 februari 2006 is het weer raak. Ditmaal een dode kerkuil bij vliegveld de Kooy ook aan de N-9 (verkeersslachtoffer). De vogel blijkt evenals de vorige niet geringd en de melder laat de vogel in eerste instantie liggen. Later als hij hem wil ophalen, heeft iemand anders de vogel mee genomen.

Reinder Dokter.

ZUID-HOLLAND

Net als in Brabant is ook in Zuid-Holland besloten de krachten te bundelen voor wat betreft het beschermingswerk van kerkuil en steenuil.

Dit is ontstaan omdat er in Zuid-Holland nog veel regio's het volledig zonder broedende kerkuilen moesten stellen. Vaak werd in deze regio's al wel actief aan steenuilbescherming gedaan. Tel daarbij op dat het in beide gevallen om echte 'boerenvogels' gaat, dus om het bezoeken van dezelfde adressen en de keuze is snel gemaakt.

Bovendien maakt het naar de mening van

Nieuws uit de regio

velen een wat knullige indruk als er de ene week iemand een steenuilkast komt controleren, en de andere week iemand anders de kerkuilkast.

Inmiddels is het aantal broedende kerkuilen ook in Zuid-Holland gelukkig flink gestegen, maar de combinatie van beide soort bevalt nog steeds prima. Hoewel minder professioneel georganiseerd en ondersteund dan in Brabant, is de werkgroep enthousiast bezig. Met een bescheiden subsidie van de provincie en veel lokale ondersteuning in de diverse regio's van vogelwerkgroepen en vooral particuliere inzet, groeit de groep nog gestaag.

Eenmaal per jaar komt de werkgroep – of tenminste de regionale coördinatoren – bij elkaar. Afgelopen jaar zijn we afgeweken van onze 'vaste' vergaderlocatie op de Akerdijkse Plassen naar het 'hobbykasje' van John Kleyweg. Op bijgaande foto's is te zien waarom dit een goede kans maakt om de nieuwe 'vaste locatie' te worden.

John Kleyweg, Michel Kuijpers.

ZEELAND: Broedseizoen Zeeland

Het jaar 2006 stond in Zeeland in het teken van veranderingen; niet zozeer veranderin-

Foto: Martin de Reep

gen met betrekking tot de kerkuilen maar meer met betrekking tot de mensen die er mee bezig zijn. Sinds het begin af aan doen we in Zeeland nog net alsof het Deltaplan niet bestaat en zijn er voor alle 'eilanden' aparte coördinatoren. Die zitten dan een maal per jaar op een centrale locatie aan tafel, kijken elkaar onder het genot van kof-

fi eens diepzinnig in de ogen, en kunnen er daarna weer een jaar tegenaan. Het jaar 2006 kenmerkte zich door een aantal wisselingen. Twee oudgedienden, André Hannewijk van de Bevelanden en Piet Stols van Tholen/St Philipsland, hebben het stokje doorgegeven aan nieuw bloed. Luud Persijn van Walcheren is begon-

Foto: Martin de Reep

UILEN NIEUWSBRIEF 2007

Foto: Marco Renes

nen met het inwerken van zijn opvolger, die het in 2007 zal overnemen. Niet dat die drie heren er nu helemaal mee kappen, ze nemen gewoon een beetje gas terug. Wel verloren voor het Zeeuwse is Thijs Kramer die is in augustus overleden na een ongeval in China. Jarenlang ringde hij de uilen in het westen van Zeeuws-Vlaanderen totdat hij gedeputeerde werd met in zijn portefeuille o.a. natuur- en waterbeheer. Dan de uilen: 10% minder broedgevallen dan vorig jaar, maar nog steeds boven de 100. Of er nu echt minder uilen waren dan voordien betwijfelen we. Het afgelopen jaar zijn vrijwel overal ook de alleenzittende uilen en niet-broedende paren in kaart gebracht en dat waren er heel wat, meer dan 80 adressen. Evenals vorige jaren weer een laat begin. Veel uilen begonnen niet voor juli aan een broedsel. De meeste van deze paren werden de maand daarna hiervoor flink afgestraft want de kletsnatte augustusmaand zorgde voor veel sterfte onder de jongen. Late broedsels waren er tot in november. Een stokoude uil werd gevonden bij Renesse op 28 maart 2006. De vogel was geringd op 26 juni 1992 te St.-Maartenszee en dus meer dan 13 jaar en 8 maanden oud.

Marc Buise.

BRABANT: Brabants broedseizoen 2006

Het totaal aantal broedsels ligt waarschijnlijk nog iets hoger dan in de tabel vermeld staat, maar omdat in Bergen op Zoom en omgeving jammer genoeg niet alle nestplaatsen zijn bezocht, zijn hiervan geen cijfers bekend. Hier werd door Rinus Muis de afgelopen jaren zeer nauwkeurig een 40 tal kasten gecontroleerd en de gegevens aan mij doorgegeven. Door persoonlijke omstandigheden is Rinus er mee gestopt en is er jammer genoeg nog geen opvolger voor hem gevonden.

Ik wil Rinus heel hartelijk bedanken voor zijn jarenlange inzet!

Gelukkig wordt een aantal kasten inmiddels weer gecontroleerd door VWG Zundert en VWG West-Brabant. Het zou echter fijn zijn als er in het Noordwesten van Brabant meer mensen de taak van controleur op zich zouden willen nemen, om de 'witte vlekken' op de kaart te vullen!

Gezien het aantal verkeersslachtoffers dat ik van Gert Jan Fens ontvangen heb (30 stuks in 3 jaar, voornamelijk in het Noordwesten) zou men toch kunnen afleiden dat er toch broedgevallen in de naaste omgeving zouden moeten zitten.

UILEN NIEUWSBRIEF 2007

Terugmeldingen en verkeersslachtoffers

Momenteel ben ik bezig met het verwerken van terugmeldingen afkomstig van onze Brabantse ringers en controleurs die gegevens naar mij opsturen. In de Brabantse database bevinden zich tot nu toe 1.185 terugmeldingen, waaronder ook de levende terugvangsten en controles in de kasten (± 422 stuks).

Van de overige 763 stuks zijn er 375 als verkeersslachtoffer teruggemeld, dat is bijna de helft van het aantal terugmeldingen. De cijfers van de overige provincies zijn mij niet bekend, maar het verkeer eist dus op onze Brabantse wegen wel een behoorlijk zware tol.

Ik hoop het komende jaar deze gegevens nog wat verder te kunnen uitwerken.

Ik wil iedereen oproepen om dood gevonden exemplaren aan mij door te geven, zowel geringd als ongeringd. Dit kan op mijn e/mailadres gerardvanderkaa@planet.nl Het verzamelen van deze gegevens vormt een belangrijke basis voor beschermingsmaatregelen voor de kerkuil.

Gerard van der Kaa.

Uilenbescherming in Brabant; gezamenlijke aanpak Steenuil en Kerkuil

Sinds 2003 hebben de Kerkuilenwerkgroep Noord-Brabant en de Steenuilenbeschermers besloten te gaan samenwerken in hun streven naar het behoud van deze twee karakteristieke soorten van het agrarisch cultuurlandschap. Deze samenwerking is tot stand gekomen in samenwerking met het Coördinatiepunt Landschapsbeheer van het Brabants Landschap. Enkele jaren na de start worden de resultaten zichtbaar.

Een kleine overleggroep met uilenbeschermers uit alle hoeken van de provincie komt twee à drie keer per jaar bijeen om over lopende zaken te spreken. Wat speelt er in de regio's? Waar is behoefte aan? Hoe staat het met het verzamelen van de gegevens? De overleggroep werkt eraan in alle regio's of gemeenten een contactpersoon te vinden die als aanspreekpunt dient voor alle vragen op uilengebied.

De overleggroep organiseert jaarlijks een provinciale jaaravond waar alle regionale uilenbeschermers voor worden uitgenodigd. De avond bestaat uit een verslag van het voorgaande broedseizoen van Steenuil en Kerkuil en een interessante lezing. De afsluiting bestaat uit het 'in het zonnetje zetten' van de Uilenbeschermers van het Jaar. Een persoon die zich dat jaar in het bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt ontvangt een oorkonde en een cadeau.

Na afloop van de avond kunnen alle aanwezigen het provinciaal jaarverslag meenemen. Dit fraai vormgegeven jaarverslag

Foto: Harry Foijet

bevat een overzicht van de broedgevallen van Steenuil en Kerkuil in de provincie. Alle uilenbeschermers kunnen de jaarverslagen verspreiden onder vogelwerkgroepleden en gastgezinnen van uilennestkasten. Het verslag dient daarmee als visitekaartje van de vrijwilligers naar alle geïnteresseerde uilenliefhebbers. Als extra informatievoorziening verschijnt tweemaal per jaar de nieuwsbrief "Uilenbescherming in Brabant" waarin leuke en leerzame artikelen worden geplaatst, geschreven door lokale uilenbeschermers.

Belangrijk werk voor de beschermers blijft het schoonmaken, het plaatsen van nieuwe of het vervangen van oude nestkasten en het vaststellen van de broedsuccessen. Dankzij een subsidie van de Provincie Noord-Brabant kunnen in 2007 voor de vierde maal nestkasten worden gemaakt. Deze kasten worden op aanvraag verspreid door medewerkers van het Coördinatiepunt Landschapsbeheer. Om het plaatsen, maar ook het controleren van de kasten veilig te laten verlopen is elke actieve groep een valbevei-

ligingsset beschikbaar gesteld. Hiermee kunnen men zich eenvoudig op hoogte zekeren zodat een eventuele val gebroken wordt. Voor alle vrijwilligers is een collectieve ongeval- en aansprakelijkheidsverzekering afgesloten. Gelukkig hoeft hier maar zelden of nooit gebruik van gemaakt te worden.

Uit de toename van het aantal kerkuilbroedparen van de afgelopen 15 jaar blijkt het hangen van kerkuilkasten een succes te zijn. Of het hangen van kasten voor de steenuil ook zo positief zal verlopen, moet nog blijken. Door de bescherming een structureel karakter te geven en inventarisatie, kastcontrole en een goede afhandeling van meldingen te stimuleren, zal het hangen van nestkasten hopelijk ook bijdragen tot behoud en herstel van de Steenuilpopulatie. Als Brabantse uilenbeschermers hopen we met deze werkwijze een positieve bijdrage te leveren aan het draagvlak voor uilenbescherming!

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Ernst-Jan van Haaften: evanhaaften@brabantslandschap.nl.

Foto: Ronald van Harxen

STONE: Gluren bij de burens.

We kunnen op deze plaats natuurlijk iets vertellen over het broedseizoen van de Steenuil, wanneer ze eieren leggen, hoeveel dat er zijn, wanneer de jongen uitkomen, waarmee ze gevoed worden en zo meer. Maar is het niet veel leuker dat zelf te kunnen zien en meemaken vanuit de luie stoel achter je computer? Sinds kort kan dat! Vogelbescherming Nederland heeft in samenwerking met STONE (Steenuilen Overleg Nederland) een (film)webcam geplaatst bij een steenuilennest. Of liever gezegd, twee webcams. Eentje staat gericht op de invliegopening en de ander brengt een groot deel van de broedruimte in beeld. We kunnen eerst de uilen de kast zien binnenkomen met prooi en door op de andere livecam te klikken vervolgens direct meegenieten van de overgave van de prooi aan de jongen. De beelden zijn, anders dan je bij sommige andere webcams wel eens ziet, van hoge kwaliteit. Er naar kijken is puur genieten.

Op dit moment zit het vrouwtje te broeden op 4 eieren; het eerste legde ze uitgerekend met Pasen. Bijna 160 uur later was het legsel compleet en begon het broeden. Maar wie dacht dat er toen een rustige tijd aan zou breken, kwam bedrogen uit. De grote invliegopening en het voorportaal blijken regelmatig bezoek aan te trekken. Soms gezellig bezoek zoals de Gekraagde roodstaart die, net terug uit het zuiden, de kast kwam inspecteren. Ze vond hem blijkbaar aan de

grote kant en vertrok weer. Het bezoek van de Kerkuil was echter minder gezellig. Grote broer probeerde verschillende malen met alle macht de broedruimte binnen te dringen. Door de kleine invliegopening lukte dat niet, wat niet weg nam dat ze geregeld terug kwam en zich pontificaal in het voorportaal posteerde. De Steenuilen waren daar natuurlijk niet van gediend. Hevige gevechten braken uit, voor het oog van de camera. Onder luid gekrijs en geblaas probeerden

Foto: Ronald van Harxen

de dappere, want veel kleinere Steenuilen, de Kerkuil uit hun domein te verjagen. Het lijkt erop dat dit gelukt is want de laatste nachten heeft de Kerkuil zich niet meer laten zien.

Dat niet alleen Eksters kleptomane neigingen hebben bewees de Torenvalk die ook even kwam buurten, en passant de dode bosmuis uit het voorportaal griste en zich vervolgens snel uit de voeten maakte. Een snelle hap uit de muur valt zeker te prefereren boven een moeizame speurtocht boven het weiland, moet ze gedacht hebben.

En of dat allemaal nog niet genoeg was kwam vervolgens een Kauwenpaartje de kast inspecteren, duidelijk met de bedoeling deze te kraken en er hun eigen kroost in groot te brengen. Een paar uur later dropen ze om onduidelijke redenen af.

Voor wie denkt: "Dat is leuk allemaal, maar dat heb ik dan mooi gemist", geen nood. Van de meest bijzondere momenten wordt een clip geplaatst en die valt te allen tijde terug te zien door erop te klikken in de lijst "Iets gemist? Kijk hier:".

En de dappere Steenuil zij broedde voort!

Geniet 24 uur live mee op:

www.beleefdelente.nl

Voor meer informatie over Steenuilen: www.steenuil.nl

Ronald van Harxen.

ACHTERHOEK LIEMENS: Niet normaal

Kerkuilbeschermingswerk wordt vaak geassocieerd met balanceren boven op een ladder met handenvol uilen of met schepjes, schopjes en emmers. Riskant werk dus. Maar ook het rijden van en naar broedlocaties is niet geheel zonder risico!

Zo reed ik op de vroege avond van een bloedhete junidag vanuit Hengelo (Gld.) naar broedlocaties in de omgeving Olburgen-Steederen om daar met mijn ringmaatje een aantal jongen bij de poot te nemen. Net voor Toldijk was een deel van de Hoogstraat afgezet met hekken. "Oh, ja" realiseerde ik me, "vanavond is het thuisoptreden van de Normaal veldtocht". De hekken moeten voorkomen, dat zwalkende feestgangers al te veel schade aanrichten in tuinen of dat lobelia's en petunia's aan een overdosis wildplassen bezwijken.

Het ringen later op de avond verliep voorspoedig en enkele uren later kachelde ik weer met goede zin richting Hengelo. Aan het aantal feestgangers op en naast de weg, waarvan een deel de indruk wekte al aardig met bier afgevuurd te zijn, was af te leiden dat ik het epicentrum van het Normaalconcert begon te naderen. Voor mij reed een Opel Kadett gevuld met senioren. Op de rotonde net vóór de Hoogstraat hield de Kadett even in. De chauffeur keek even de straat in, die inmiddels met een massa Normaalfans was gevuld en besloot wijselijk toch maar een afslag verder te

nemen. De man was of banger of had meer levenservaring dan ondergetekende.....ik hield het op het eerste!

Langzaam rijd ik de Hoogstraat in en de mensen wijken netjes. Zie je wel, niets aan de hand. Tot plots uit de massa een stel onbenullen met ontblote bovenlijven opdiken, die elkaar met stro staan af te rossen. Glimlachend aanschouw ik het tafereel tot dat zij hetzelfde zien als ik! De elektrisch bediende ramen van zo'n middenklassertje sluiten tergend langzaam en de eerste handen vol met stro worden door de steeds kleiner wordende raamopening naar binnen gedrukt. Als ik me realiseer, dat de deurvergrendeling niet geactiveerd is, worden de achterdeuren ook opengetrokken en worden wederom handenvol stro naar binnen gepropt en ja, je rijdt een vijfdeurs auto of niet, ook de achterklep wordt losgetrokken en mijn uilentas en andere attributen worden bedolven onder het stro. Uit de massa komt een gejuich op, als hadden ze met blote handen op het slagveld een Leopard-tank buiten gevecht gesteld! Lachend als een boer met kiespijn en met een auto gevuld met stro vervolg ik mijn weg en neem me voor bij toekomstige kerkuilactiviteiten rekening te houden met de veldtocht in Toldijk!

Wied Hendrix

Decoratie Johan de Jong

Op vrijdag 28 april 2006 heeft Johan de Jong, voorzitter van de Stichting Kerkuilen Werkgroep Nederland, de onderscheiding "Ridder in de orde van Oranje Nassau" in ontvangst mogen nemen. De onderscheiding werd hem in het gemeentehuis van Beetsterzwaag, uitgereikt door burgemeester Sicko Heldoorn van de gemeente Oosterland.

Johan is gedecoreerd op grond van meer dan 30 jaar inzet ten behoeve van het kerkuilbeschermingswerk. Daarnaast was hij actief voor de Werkgroep Kerkuilen Friesland en het asiel de Fûgelhelling te Ureterp. Ten slotte noemde burgemeester Heldoorn het natuurpraatje van Johan voor Radio Fryslân, waarmee hij menig luisteraar boeit met nieuws uit de natuur.

Het bestuur van de Stichting wil Johan graag van harte feliciteren met de onderscheiding.

Foto: Wied Hendrix

UILEN NIEUWSBRIEF 2007

We hopen, dat iedereen, die betrokken is bij het vogelbeschermingswerk in zijn algemeenheid en het kerkuilbeschermingswerk in het bijzonder, nog lang geïnspireerd mag worden door zijn enthousiasme en inzet. Johan, nogmaals: proficiat!

Namens Kerkuilen werkgroepen Nederland.

Wied Hendrix.

Jaaroverzicht Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland.

Volgens de statuten van de Stichting heeft de Stichting tot doel het 'beschermen van de kerkuil' door 'het geven van voorlichting en educatie, door het plaatsen van nestkasten en het verzamelen en registreren van gegevens'. De Stichting is de overkoepelende landelijke organisatie van ongeveer 1000 vrijwilligers, werkzaam in 16 regio's die landelijk ruim 10.000 kerkuilnestkasten beheren en controleren. De activiteiten van de Stichting waren in 2006 als volgt:

Nestkastenproject.

Dankzij de financiële steun van een aantal sponsors konden afgelopen jaar weer 342 nestkasten gemaakt worden en over de regio's worden verspreid. Met dank aan Ted Hoffer van bouwbedrijf Redeth uit Hoorn, die het ons mogelijk maakte de kasten te vervaardigen, op te slaan en te distribueren.

Ringenproject.

Totaal hebben we vanuit sponsorgelden 6650 ringen ter beschikking kunnen stellen aan de regionale ringers.

Nieuwsbrief.

Financiële ondersteuning van het Prins Bernhard Cultuurfonds en het VSB fonds maakte het mogelijk onze nieuwsbrief te verspreiden onder alle kashouders, werkgroepleden en donateurs in een oplage van 14.000 stuks.

Website.

Steeds meer mensen wisten de weg te vinden naar de website www.uilen.org. Het afgelopen jaar werd de website ruim 30.000 keer bezocht! 56 % van de inloggers wist onze website direct te vinden, zonder tussenkomst van een zoekmachine. Op de website staat informatie over de regio-indeling, regiocoördinatoren informatie over de kerkuil, artikelen uit de laatste nieuwsbrief, informatie voor werkstukken etc.

Database

Bijna alle ringgegevens en andere kerkuildata zijn door de regio's ingebracht in

onze landelijke databank.

In de databank zijn nu ruim 10.000 nestkasten ingebracht met ruim 29000 broedsels en 4700 terugmeldingen van kerkuilen. Daarmee is de kerkuil zonder twijfel één van de best onderzochte vogel van ons land.

Jaarvergadering

In januari hebben we onze landelijke vergadering gehouden. Doel van de vergadering is onder andere het verzamelen van broedgegevens, maar ook elkaar op de hoogte brengen van allerhande zaken, die betrekking hebben op het wel en wee van de kerkuil. De jaarvergadering werd mogelijk gemaakt door steun van Vogelbescherming Nederland.

Overige activiteiten.

De Stichting heeft onder andere contacten gelegd en onderhouden met Vogelbescherming Nederland, SOVON, STONE (Steenuilwerkgroepen), maar ook met buitenlandse organisaties op het gebied van kerkuilbescherming. Ook zijn in 2006 de voorbereidingen van de Landelijke uilendag 2007 weer begonnen.

Graag willen we alle donateurs en sponsors bedanken, die het kerkuilbeschermingswerk mogelijk gemaakt hebben, in het bijzonder het Prins Bernhard Cultuurfonds, VSB fonds, Stichting Doen en het Dinamo Fonds.

Wied Hendrix.

IS ER EEN VERLEDEN VOOR DE OEHOE IN NEDERLAND?

Inleiding

In de eerste Uilen Nieuwsbrief van 2005 staat een artikel van de hand G.J. Wassink met de titel: Is er een toekomst voor de Oehoe in Nederland? Het antwoord op deze vraag is een gematigd "wellicht". Beperkende factoren zijn volgens de auteur: voldoende geschikt voedsel, voldoende nestmogelijkheden en niet te veel verstoring door recreanten. In Zuid Limburg wordt op dit moment aan die condities voldaan, want sinds 1997 broeden daar weer enkele Oehoes. Ook in de Achterhoek is een broedgeval geconstateerd.

Het antwoord op de vraag naar de Oehoe in het verleden is aanzienlijk positiever. Via onderzoek van vogelresten uit archeologische opgravingen is de aanwezigheid van de Oehoe op veel plaatsen vastgesteld. Het

gaat hier steeds om losse botjes die tussen het nederzettingsafval zijn gevonden. Via zorgvuldig troffelen en zeven van de grond komen de botjes te voorschijn. Met behulp van een vergelijkingscollectie kan dan gedetermineerd worden.

De gevonden resten Oehoe zijn te dateren in de Prehistorie, de Romeinse tijd en de Middeleeuwen. Hieronder volgt een korte toelichting op de vondsten.

Prehistorie

De oudste aangetroffen resten van de Oehoe komen uit twee opgravingen in het kader van de aanleg van de Betuwelijn in Hardinxveld-Giessendam. Twee rivierduinen (donken) waren al bewoond tijdens de Midden Steentijd, ca. 5500 tot 4450 voor Chr. Het gaat hier om totaal 9 botjes van de poten en de romp. Opvallend is de afwezigheid van elementen van de vleugel. Dit zou kunnen wijzen op een speciaal gebruik van de Oehoe-vleugel. De vindplaats ligt in een echt wetland met kreken en moerassen. Op de donken echter stonden hoge bomen waar de Oehoes zeker een schuil- of broedplaats konden vinden (Oversteegen et al. 2001). Uit de volgende periode, de Nieuwe Steentijd of het Neolithicum hebben we drie

vindplaatsen met Oehoe. Dit zijn Molenaarsgraaf in de Alblasterwaard, Aartswoud in West Friesland en vindplaats P14 in de Noordoostpolder. Ook hier gaat het weer om vindplaatsen in een nat milieu.

De opgraving van de Bronstijd nederzetting in Bovenkarspel (Noord Holland) heeft een femur (dijbeen) van een Oehoe opgeleverd.

Romeinse tijd

In Empel bij 's Hertogenbosch werd in de jaren 1989 - 1991 een Romeinse tempel opgegraven. Het gaat om een stenen tempel van 12 bij 12 m, gelegen in het midden van een ommuurde hof. Aan één zijde van de hof bevond zich een grote voorhal. In deze hal werd een houten waterput opgegraven en in deze put troffen de opgravers

een aantal bijzondere vondsten aan. Een complete Romeinse helm, een Germaanse schildknop en een flink deel van het skelet van een Oehoe! (Roymans en Derks, 1994). De beide vleugels en poten van het dier zijn vrijwel compleet aanwezig. De ribben en schedel ontbreken echter. Vooral de schedel is kwetsbaar en het is niet verwonderlijk dat die niet is aangetroffen. Het gaat in elk geval om een jonge uil, want de uiteinden van de lange botten zijn nog niet geheel verbeend. In vergelijking met andere vondsten heeft het dier wel zo ongeveer de volwassen grootte bereikt. Wellicht was de uil ca. een half jaar oud toen hij de dood vond in de waterput.

De tempel is gebouwd in het laatste kwart van de 1e eeuw AD en is waarschijnlijk verwoest rond 235 AD. De vierkante put (ca. 1,50 bij 1,50 m) moet zijn aangelegd tijdens of na de verwoesting want er zijn veel puin- en dakpanresten in de put gevonden (Roymans en Derks, 1994).

Naast het skelet uit de tempel van Empel zijn er nog twee Romeinse vondsten. De eerste komt uit Rijswijk (Z-H) waar een inheems-Romeins boerderijcomplex werd opgegraven. De boerderij werd enkele malen herbouwd. In de laatste periode, ca. 200-270 AD, gaat het om een hoofdgebouw van gedeeltelijke steenbouw. Tussen de vele dierenresten werd een vleugelbotje van een Oehoe gevonden.

Bij de opgraving van een Romeinse haven in Velsen (N-H), daterend uit de eerste eeuw AD, kwam eveneens een vleugelbotje van een Oehoe tevoorschijn (Maliepaard, mondelinge mededeling).

Tenslotte leverde de opgraving van de stadskern van Dordrecht nog een dijbeen (femur) van een Oehoe uit een laag die dateert uit de 13e eeuw.

Schriftelijke bronnen

Vanaf de middeleeuwen zijn we niet meer alleen afhankelijk van archeologische vondsten, maar zijn er ook schriftelijke bronnen. Een speciale categorie vormen de beestenboeken of Bestiaria. Een bestiarium bestaat uit een verzameling afbeeldingen en beschrijvingen van voornamelijk dieren met daarbij een moraliserende uitleg. De originele tekst, in het Grieks, zou dateren uit de 4e eeuw, maar deze tekst is verloren gegaan. Via Latijnse vertalingen is de tekst wel overgeleverd. Vanaf de 12e eeuw worden in veel kloosters tekst en afbeeldingen gekopieerd. Er zijn verschillende afbeeldingen van

UILEN NIEUWSBRIEF 2007

De Oehoe

uilen. Het toeschrijven van een afbeelding aan een soort is moeilijk aangezien de illustrator meest niet uit eigen ervaring tekende. De afgebeelde uilen hebben dan iets van een karikatuur (George and Yapp, 1991). In de 12e tot 14e eeuwse manuscripten komen twee of drie benamingen voor. Het duidelijkst is de naam Bubo bij een afbeelding van een geoorde uil. Een mooi voorbeeld is te vinden in het manuscript Der naturen bloeme uit circa 1350 van Jacob van Maerlant.

Discussie

Verreweg de meeste van de boven genoemde vondsten van de Oehoe stammen uit de prehistorie. De prehistorische vindplaatsen met vondsten van de Oehoe liggen allemaal in West Nederland. Dit is voornamelijk een gevolg van de gunstige conserveringsomstandigheden in natte gebieden. In zandgrond blijft bot vrijwel niet bewaard. De prehistorische vondsten zijn allemaal gevonden tussen nederzettingen en worden daarom meestal geïnterpreteerd als consumptieafval. Op slechts een dijbeen (femur) van de opgraving P14 in de Noord-oostpolder is een snijspoor aangetroffen, een direct bewijs voor consumptie. Op de overige vondsten zijn geen snijsporen aanwezig, maar dit hoeft niet te betekenen dat de uil dan ook niet gegeten is. Opvallend is het ontbreken van vleugelonderdelen in de beide Mesolithische opgravingen in Hardinxveld/Giessendam. Wellicht hadden Oehoevleugels hier een speciale betekenis.

Bij de vondst van het Oehoe-skelet uit de Romeinse tempel van Empel is de vraag is hoe de Oehoe in de put is terechtgekomen.

Was hij levend of dood? Misschien heeft de jonge uil een kikker in de put gezien en geprobeerd deze te pakken te krijgen. Eenmaal in de put kon hij er niet meer uitkomen. Een andere mogelijkheid is dat het uilenkarkas bij de verwoesting van de tempel in de put is terechtgekomen. Bij zo'n verwoesting werden de waterputten vaak onbruikbaar gemaakt door er karkassen van dode dieren in te gooien. De waterput in kwestie bevatte ook een flink aantal botten van runderen, schapen en varkens, die wellicht op deze handelwijze wijzen. Het lijkt in elk geval onwaarschijnlijk dat de jonge Oehoe werd geconsumeerd. De beide andere Romeinse vondsten van de Oehoe uit Rijswijk en Velsen en wellicht ook de vondst van Dordrecht zijn waarschijnlijk wel te interpreteren als nederzettingen- c.q. consumptieafval.

Conclusie

Archeologische opgravingen uit de periode van het 5e millennium voor Chr. en de 13e eeuw AD hebben botten van de Oehoe geleverd, waardoor we zeker weten dat de Oehoe in het verleden voorkwam in Nederland. In tegenstelling tot heden ten dage leefde de oehoe ook in natte, waterrijke gebieden.

L.H. van Wijngaarden -Bakker.

Oehoe genomineerd voor de rode lijst?

Het jaar 2006 was het jaar waarin de Oehoe 10 jaar achtereen in Nederland gebroed heeft. Dat is een belangrijk argument om de grootste uil ter wereld op de rode lijst te

plaatsen. Die periode van 10 jaar is gekozen om te voorkomen dat allerlei incidentele broedgevallen al direct genomineerd kunnen worden. De rode lijst is voor natuurbeschermende instanties en overheid een instrument om de vogelsoorten die erin genoemd zijn te beschermen. Dit instrument is een leidraad bij het nemen van beheersmaatregelen en beschermingsactiviteiten. Normaal gesproken verschijnt een vogelsoort op deze lijst als er minimaal 25% achteruitgang is vastgesteld na 1960. De Oehoe kwam echter in 1960 niet in ons land voor, kan hij dan toch op de rode lijst komen te staan?

Voor dergelijke 'nieuwkomers' geldt dan dat aannemelijk gemaakt moet worden dat de soort 10 jaar in Nederland broedt, en dat er sprake is van bedreiging. Voldoet de Oehoe aan deze criteria?

Aantalsverloop

Ook al werden er vanaf 1968 af en toe Oehoeterritoria gemeld, het eerste goed gedocumenteerde broedgeval werd pas in 1997 beschreven. Ornithologen hoorden tijdens een radio-uitzending de roep van een Oehoe. Toen ze later gingen zoeken, werden in de Enci-groeve jonge Oehoes ontdekt. Daarna nam de Oehoe nog niet direct in aantal toe. Pas in het jaar 2002 konden we in Nederland 3 broedparen vaststellen. Het bijzondere was dat er toen ook een paar-tje jongen grootbracht buiten de provincie Limburg, in de Achterhoek. Het jaar 2004 was een spannend jaar, omdat er plotseling 6 territoria werden vastgesteld. Er werd enthousiast gesproken over "De opmars van de Oehoe". Als we echter de grafiek bekijken, blijkt het

woord 'opmars' nogal voorbarig, want het aantal was in 2005 alweer gedaald naar 4 territoria. Daarbij moet de kanttekening worden geplaatst dat er een paartje was verhuisd naar een plek net over de grens in Duitsland. In het jaar 2006 werden er ook geen nieuwe territoria van de Oehoe vastgesteld in Nederland. Op het moment van schrijven (22 feb. 2007) werden er in Nederland op 7 plaatsen roepende Oehoes gehoord, maar daarvan is er 1 vrijwel zeker een ontsnapte, tamme vogel die al langer dan een jaar bij Eindhoven verblijft, en ook het dier dat misschien wel weer net in Duitsland gaat broeden, roept weer precies op de landsgrens. Kortom.... er gebeurt nog niet heel veel in Nederland! Vlak over Duitse grens bij de Achterhoek is echter wel degelijk sprake van een opmars. In een 2000 km² groot gebied tussen Vreden-Munster-Dortmund-Wesel hebben we op 7 plaatsen roepende Oehoes waargenomen

en nog 3 zandgroeves gevonden met duidelijke Oehoesporen. Vorig jaar hadden we in totaal 5 plaatsen met Oehoes in hetzelfde gebied. Een verdubbeling dus die ogenschijnlijk vrij plotseling is opgetreden. Het lijkt er dus op dat de Oehoe in ieder geval op weg is in onze richting. In februari 2007 werd dan ook eindelijk een Oehoe gehoord op een nieuwe locatie in de Achterhoek. Het dier riep een keer en verder vonden we wat prooiresten.

Bedreiging

Zowel in Duitsland als in ons eigen land, lijkt de Oehoe een voorkeur te hebben voor steengroeven. In het Duitse gebied grenzend aan de Achterhoek, worden de uilen vooral vastgesteld in of bij zandgroeves. Juist het broeden in dergelijke gebieden maakt hem enorm kwetsbaar. Zo was in 2005 bij bijna alle broedgevallen bescherming nodig, omdat de broedsels anders verloren waren gegaan.

In de Enci-groeve werd pal voor het nest materiaal gestort. Door een opletende medewerker van de Provincie is dit op tijd geconstateerd en uiteindelijk gestaakt. De jongen zijn normaal uitgevlogen. In een andere groeve werd het nest bijna bedolven onder het zand waarmee een deel van de groeve zou worden dichtgestort. Ook hier kon verder leed nog net worden voorkomen door een ornitholoog, en werden de werkzaamheden eveneens gestaakt. In een derde groeve zou een schietfeestijn plaatsvinden. Een van de doelen waarop met kruisboog zou worden geschoten stond zo'n beetje onder het Oehoenest. Er was dus een kans dat de Oehoes bij een misser door een pijl geraakt konden worden. Ook hier is ingegrepen. In een vierde groeve werd de wand waarop in het vorige jaar gebroed werd afgegraven. De Oehoes konden hier tijdig uitwijken naar een oud buizerdnest in een naburig

aantal territoria van de Oehoe in Nederland

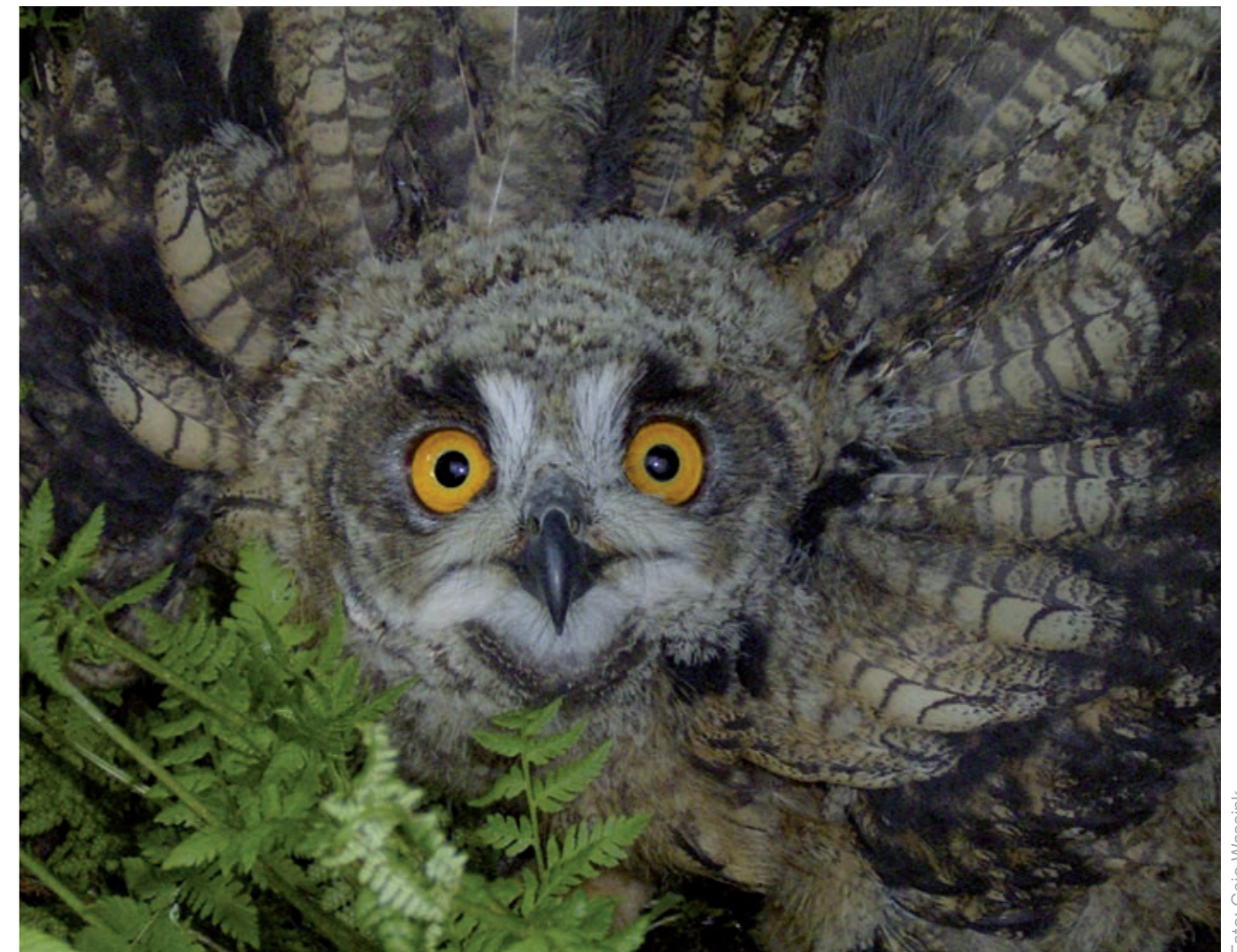
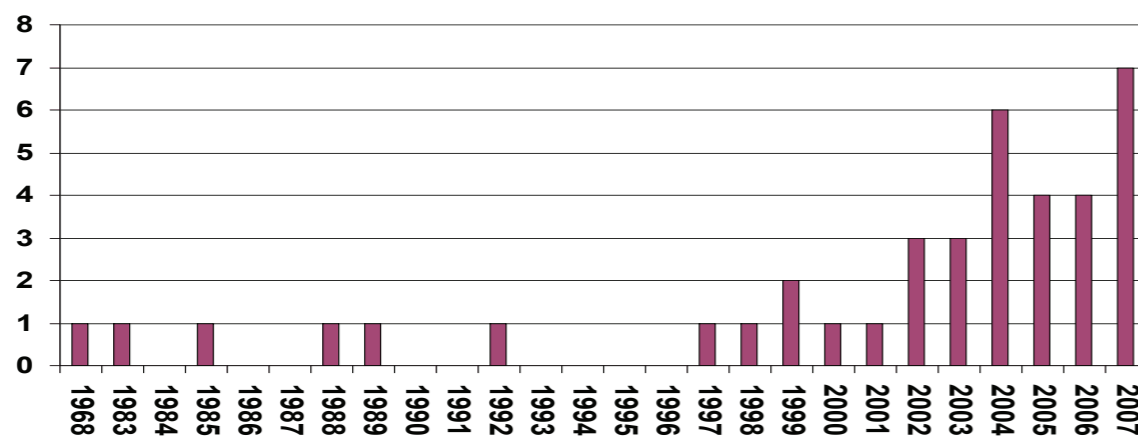

Foto: Gejo Wassink

bos. Omdat het buizerdnest niet lang meer meegaat, is daar nu in samenwerking met Duitse collega's een kunstnest opgehangen. Tot slot werd ook het Achterhoekse broedpaar al in 2003 bedreigd. Het broedbos is daar gekapt. Plaatselijke ornithologen is het gelukt om middels een kunstnest de Oehoe weg te lokken uit dit bedreigde gebied. Ook in 2006 was er het nodige aan de hand bij enkele nesten.

Bescherming

Het is dus wel duidelijk dat de Oehoe zonder beschermingsmaatregelen weinig kansen heeft in ons land. De bedreigingen zijn zo groot dat het plaatsen op de rode lijst m.i. gerechtvaardigd is. Na 1960 is er weliswaar sprake van een lichte aantoltoename, maar het aantal individuen is dusdanig klein dat de soort duidelijk in de categorie 'gevoelig' thuishoort. Bovendien heeft de "koning der uilen" zichzelf van incidentele - naar regelmatige broedvogel gepromoveerd, doordat hij anno 2006 in 10 achtereenvolgende jaren broedvogel was.

Er zijn al gesprekken gaande, die er toe moeten leiden dat er een soort van beschermingsplan wordt opgesteld. Behalve het beschermen van de huidige broedplaatsen zal er in het plan ook ruimte zijn om potentieel geschikte biotopen buiten Limburg een aantal jaren te inventariseren. Een lastig karwei, omdat het inventariseren van een gebied waar (nog) niets zit alleen door echte volhouders gedaan kan worden.

Vogelbescherming Nederland heeft echter al steun aangeboden, en met vereende krachten gaat het vast lukken om deze imposante diersoort voor Nederland te behouden.

Op het moment van schrijven zijn we hard bezig een werkgroep op te richten die zich bezig gaat houden met bescherming en inventarisatie van deze imposante uilensoort. Helaas wordt de "rode lijst" pas in 2014 herzien en moeten we de Oehoe dus voorlopig benoemen als: genomineerd voor de rode lijst.

Gejo Wassink.

Ik steun de kerkuil en word donateur van Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland en ontvang jaarlijks de uilennieuwsbrief

Naam :

Adres :

Postcode / Plaats :

Provincie :

E mail adres :

Stuur deze aanmelding naar:
Reinder Dokter
Achter op het Zand 7
1621 AB Hoorn

Adviesbijdrage: €10,00 (meer mag ook)
Uw bijdrage kunt u overmaken op rekeningnummer: 3442.32.174
T.n.v. Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland te Hoorn.

C o l o f o n

De uilennieuwsbrief is een jaarlijkse nieuwsbrief van de Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland.

De nieuwsbrief geeft actuele informatie over de kerkuil en andere uilen in Nederland en Vlaanderen en is geschreven voor iedereen die betrokken is bij de bescherming van uilen, zoals eigenaren en beheerders van gebouwen met nestgelegenheid, terreinbeheerders, leden van regionale kerkuilwerkgroepen en andere belangstellenden. Samenstelling / redactie: Reinder Dokter, Nanning Jan Honingh, Johan de Jong, Michel Kuijpers.

Vormgeving: Drukkerij van Wijk
Vincent van Broekhoven
Druk: Drukkerij van Wijk
Oplage: 14.000
Foto voorplaat kerkuil Reinder Dokter
Redactieadres:
Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland
Wied Hendrix
Snethlageweg 16 7255 CE Hengelo
Tel. 0575-463908

STEUN DE KERKUIL EN WORD DONATEUR VAN STICHTING KERKUILNWERKGROEP NEDERLAND.

Administratie:
St. Kerkuilenwerkgroep Nederland
Achter op het Zand 7, 1621 AB Hoorn NH
Uw bijdrage kunt U overmaken op
Rekeningnummer: 3442.32.174
Adviesbijdrage is 10,00
maar meer is uiteraard welkom.

Overname van artikelen, tabellen en schema's is toegestaan met de volgende bronvermelding "Bron: uilennieuwsbrief 2007, Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland". Overname van foto's is zonder toestemming van de fotograaf niet toegestaan.